

Dr. G. PASCU

Elementele Romanice din dialectele macedo- și megleno-române. București, Academia Română, 1913, în 4°, 76 pag.

E. Bourciez, profesor de filologie română la Universitatea din Bordeaux (Revue Critique, vol. 48, p. 115—116, 8 Août 1914) :

Dans ces pages qui sont extraites des Annales de l'Académie Roumaine (2e série, tome XXXV), M. Pascu a entrepris un triage intéressant, et qui ne laisse pas d'être délicat : celui des mots que depuis la fin du moyen âge les Macédo-Roumains ont empruntés aux diverses langues romanes, à l'italien avant tout naturellement, mais quelquefois aussi au français ou à l'espagnol. Ce qui complique l'opération, c'est que parmi ces mots il y en a un certain nombre que possède aussi la langue littéraire, c'est-à-dire le roumain du nord. Et, d'autre part, à mon avis, de ce que le macédonien seul offre par exemple une forme *mur*, il ne s'ensuit pas que ce mot soit forcément l'italien *muro* ; il pourrait très bien être le latin *murum* conservé au sud, tandis que l'emploi du slave *zid* se généralisait au nord. A ceci près, je reconnaîs que M. Pascu a tout d'abord examiné avec soin les traits phonétiques qui permettent de faire le départ des mots étrangers introduits en roumain : parmi ces traits, il y en a qui est spécial au macédonien et d'une grande importance, c'est l'évolution de *nc*, *nt*, *mp* en *ng*, *nd*, *mb* ; on le retrouve dans une grande partie de l'Albanie et de l'Italie du sud, puis dans un tout autre domaine, à l'ouest des Pyrénées, où elle apparaît en basqué et en gascon de la montagne. Il foudrait citer des exemples pour prouver combien le triage en question était difficile et a été fait avec soin par l'auteur de ce travail. Ainsi un mot comme *preză* vient de l'italien (peut-être par l'inter-

médiaire du néo-grec), tandisque l'albanais *prisâ* vient certainement du sicilien : *munedă* a été emprunté au vénitien, comme le prouve le *d*, de même que *bunaſă*, comme le prouve le *f*. Tandis bue *cimentu* représente l'italien *cemento*, une forme *ſarlatan* vient au contraire directement du français, l'initiale étant ici *ſ* et non *č*, et ainsi de suite. Beaucoup de ces mots, je le répète, peuvent avoir passé par le néo-grec [este ideia exprimată de mine în introducere], mais non pas tous : la chose n'est certaine que pour des cas comme celui de *cacurizic* 'misérable' en face de l'italien *risico*. La provenance de tous ces mots roumains me semble bien en général avoir été déterminée ici d'une façon sûre. J'avoue qu'il me reste cependant des doutes pour quelques-uns. Ainsi que *buhare* 'hotte de cheminée' représente le vénitien *fogher*, c'est possible, puisque, par l'intermédiaire de la phonétique dalmate, *b* par *p* peut remonter à *f*; c'est néanmoins un peu compliqué, et on aurait presque envie de songer à quelque racine apparentée avec le provençal *bouha*. De même *pociă* 'cruche' est ingénieusement tiré de *pot* au moyen d'une forme dalmate : je ne sais trop si cette parenté est bien sûre. A la suite de la longue liste d'étymologies macédo-roumaines, on trouvera trois ou quatre pages consacrées aux mots dialectaux de Meglen.

Raportul Comisiunii Premiului Năsturel din 1915 asupra manuscrisului cu subiectul : „Sufixe de formarea cuvintelor în limba română, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului și al originii lor“, aprobat de Secțiunea literară la 2 Maiu 1915.

Am onoarea de a vă înapoiă manuscrisul „Sufixe de formarea cuvintelor în limba română, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului și al originii lor“, prezentat pentru premiul de 5.000 lei, ce este a se acordă prin Secțiunea literară în viitoarea sesiune generală din Maiu 1915.

Părerea mea, în urma unei cercetări destul de amănunțite a manuscrisului, este că avem a face cu o lucrare de mare valoare, precum ar fi de dorit să existe și pe terenul altor limbii, mai de demult și cu mai multă competență studiate decât limba noastră.

Studiul sufixelor derivative este unul din cele mai importante și cu toate acestea unul din cele mai neglijate – în general vorbind – în istoria limbelor, iar lucrarea de față este atât de completă, atât de amănunțită, și în aceeaș vreme atât de sistematică, încât trebuie să ne simțim fericiți că s'a găsit un Român care s'o poate duce la capăt. Este cu neputință ca într'un asemenea vast material să nu se găsească lucruri controversate, asupra căroră lectorii să poată avea cutare ori cutare altă părere. (Această frază, pe care o spun eu aici, nu este o frază banală, ci e spusă din convinere și e bazată pe o ceteire reală a manuscrisului). Dar sunt sigur că oricare filolog se va ocupa cu limba românească va avea totdeauna pe masa lui de lucru opera cuprinsă în acest manuscris, pentru a o consultă la tot momentul, și va fi recunosător Academiei Române că a publicat-o. Va trebui însă ca la sfârșitul lucrării să se facă un indice, unde toate sufixele studiate să fie

înșirate în ordine strict alfabetică: nu din punct de vedere al filiației lor, în felul acela că sufixele compuse unele din altele să fie grupate la un loc (aceeace ar îngreuiă consultarea cărții), cî din punct de vedere pur și simplu alfabetic. Acest indice, firește, nu se va putea face decât după ce lucrarea va fi tipărită. Sunt prin urmare de părere să se acorde lucrării de față premiul de 5.000 lei.

Raportor A. Philippide.

Mă unesc cu propunerea aceasta.

Membru al Comisiunii I. Blanu.